SUGRĮŽIMAS Į VILNIAUS DAILĖS INSTITUTĄ

ilgai gilinasi į detales, neskubėdamas diskutuoja ir skatina studentus ieškoti, keisti, tobulinti įpusėtus projektus, nepaisant „degimo“ atmosferos. Profesorius siekė tobulumo, – mes norėjome laiku pabaigti kursinius darbus. Tuomet susitarėme ir paskutines dienas dirbome savo studijoje užsirakinę iš vidaus. Po daugelio metų su Vytautu prisiminėme šį epizodą, paskatinusį studentus savarankiškai priimti ne tik drąsius kūrybinius, bet ir gyvenimiškus sprendimus. (Prisiminė Marius Šaliamoras, 2012 m.)

Kalbėdamas apie profesorių Vytautą Brėdikį pirmiausia noriu atkreipti dėmesį į nepakartojamą humoro jausmą ir nesibaigiančią iškalbą, kurie pažadina net ir labai rimtai nusiteikusią kompaniją. Subtilios ir ne itin istorijos seka viena kitą ir norom nenorom pajunti, kad dalyvauji savotiškame prisiminimų – pastebėjimų žaidime, kurio pradžia „kažkur“ praeityje, o tęsinys nenuspėjamas.

Smagu prisiminti laikus, kada studijuojant magistrantūroje profesorius buvo mano diplominio darbo vadovas. Žavėjo dėstytojo asmeninis domėjimasis tema ir skatinimas mąstyti laisvai, ieškant kitokių nei įprasta sprendimų.

Tai visiškai sutapo su tuo metu mūsų kurse tarp studentų vyravusiomis kūrybinės laisvės, naujų idėjų, formų paieškomis. Fotografuojant Pavilnių slėnio teritoriją teko kartu su profesoriumi laipioti stačiais Vilnelės šlaitais šalia Pučkorių atodangos. Galiu prisipažinti, tikrai nerimavau ar tik ne „čiužtels“ garbusis mano vadovas žemyn. Dabar, kai pačiam tenka dėstyti, pastebiu, kaip svarbu ir kartais nelengva atrasti tą paprastą ir nepriverstinį kontaktą su studentais. Taigi galiu teigti, kad profesorius Vytautas Brėdikis ir dabar išlieka tuo, kurį galiu vadinti savo Mokytoju. (Artūras Burba, 2012 m.)

Gal laimė, o gal ir ne, bet studijų metu Vytautas Brėdikis man nedėstė. Todėl apie gerbiamą profesorių galėčiau kalbėti greičiau kaip apie vyresnįjį kolegą nei apie mokytoją. Dirbant šalia man labiausiai į akis krito du V. Brėdikio būdo bruožai. Vienas iš jų žavėjo ir tebežavi, kitas yra įvaręs į kampą ne vieną sykį.

Pirmasis bruožas – principingumas ir drąsa, su kuria profesorius gina savo nuomonę ir požiūrį. Šis bruožas yra ne kartą išsprendęs prieštaringas situacijas, kuomet kolegos nerasdami tinkamo žodžio, niekaip negalėdavo užbaigti kokio nors reikalo. Brėdikio pastaba, tarsi žaibas, trenkdavo į patį problemos centrą ir tuomet visų tarpe pasklisdavo palengvėjimas, kuris paprastai ateina praūžus audrai.

Antrasis bruožas – nepaprastas smulkmeniškumas, nesvarbu apie kalbama, architektūrinę detalę, fotografiją ar žvejybą. Situacijos apčiupinėjimas iš visų pusių, visų smulkmenų aptarimas pareikalaudavo iš profesoriaus pašnekovo nepaprastos kantrybės ir ištvermės. Nes daugeliui iš jų, tame tarpe ir man, atrodydavo, kad jau viskas pasakyta. Tačiau staiga, profesorius atrasdavo dar vieną aspektą ir pokalbis prasidėdavo tarsi iš naujo. Šis, pašnekovus iš proto vedantis, bruožas iš tiesų atspindi dar vieną V. Brėdikio savybę – gebėjimą visame kame matyti visumą ir ją struktūruoti. Tam jis naudoja keletą pamėgtų įvaizdžių. Pavyzdžiui, medis arba žuvis. Šiuose įvaizdžiuose kamienas, šakos, lapai, galva, kaulai ar žvynai yra tarpusavyje sutvarkyti ir surišti elementai, atspindintys visumos ir joje slypinčių detalių santykius, tarnauja pavyzdžiu, galinčiu paaiškinti daugelį aptariamų dalykų. Tiesa, kalbant apie įvaizdžius, šiandien aktualesni jau kiti – tunto, sūkurio, sluoksnių palyginimai. Tačiau tai jau kita istorija... (Romas Kučinskas)“

KNYGOS

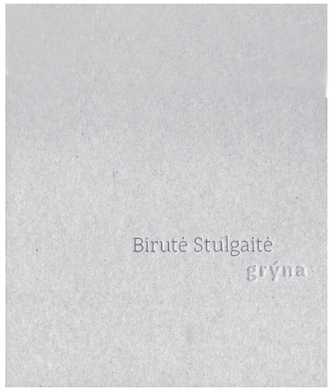

Birutė Stulgaitė
gryna. V., 2015
Teksto autorė *Aleksandra Aleksandravičiūtė*
Dailininkė *Agnė Dautartaitė-Krutulė*

Žinomos juvelyrės kūrybinį kelią atspindintis albumas. Bene geriausiai apie savo darbus pasako pati menininkė: „Metalas ne pati lengviausia medžiaga išraiškai, bet įmanoma kalbėti šiuolaikine kalba, net keisti požiūrį į šią sritį. Metalas įpareigoja būti bekompromisiu, viduje tvirtu. Gal dėl tų medžiagos savybių ir einu kaip akrobatas lynu – nesvyruodama“.

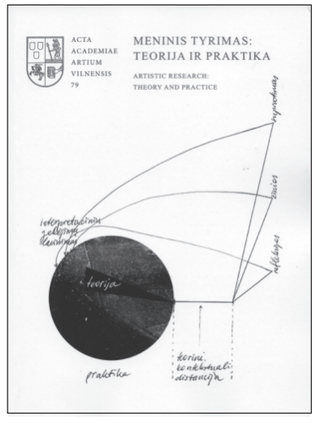

Meninis tyrimas: teorija ir praktika.
V., 2015
Sudarytojas *Vytautas Michelkevičius*

„Acta Academia Artium Vilnensis“ 79-as tomas, kuriame pirmąsyk Lietuvos moksliniame diskurse pabandoma panagrinėti meninį tyrimą tiek iš mokslininkų, tiek iš menininkų tyrėjų pozicijų. Tai tyrimai apie meną ir per meną. Publikuojami straipsniai suskirstyti į tris skyrius: „Mokslinis tyrimas apie meninį tyrimą“ (čia į meninio tyrimo problemas žvelgiama iš menotyrinio diskurso), „Bendradarbiavimai“ (pateikiami bendradarbiavimai tarp menininkų ir mokslininkų) ir „Meninis tyrimas“ (menininkų ir dizainerių tekstai).

Adomas Butrimas, Valdemaras Šimėnas, Marius Iršėnas
Senoji Žemaitijos praeitis V., 2015
Dailininkė *Aušra Lisauskienė*

Tai vadovas po Žemaičių „Alkos“ muziejaus archeologinę ekspoziciją. Leidinys gausiai iliustruotas muziejuje saugomų archeologijos radinių ir archeologijos paminklų nuotraukomis, skelbiamas žemaičių ir jų kaimynų gyventos teritorijos, piliakalnių ir kapinynų žemėlapis.

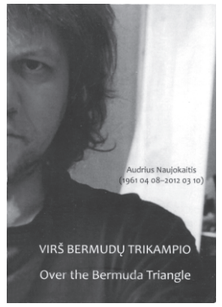

Audrius Naujokaitis (1961 04 08–2012 03 10). Virš Bermudų trikampio/Over the Bermuda Triangle. V., 2015
Dailininkė *Rima Blažytė*

2015 m. pabaigoje „Titanike“ veikusios Audriaus Naujokaičio parodos „Virš Bermudų trikampio“ katalogas.

Lietuvos mokslo taryboje sausio 18 d. vykusiame simpoziume „Valstybės mokslo politika ir nacionalinės mokslo programos“ buvo pristatyti pasibaigusių nacionalinių programų rezultatai ir aptartos ateities perspektyvos. Humanitarinės srities nacionalinės programos „Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“ rezultatus pristatė vykdymo grupės pirmininkė prof. Rita Šerpytytė. Pranešėja aptarė projektų pasiskirstymą tarp programos uždavinių. Taip pat pristatė 10 geriausių projektų. Projektai atrinkti remiantis galutinėmis ekspertų išvadomis ir vertinimais. Tarp 10 geriausių projektų pateko projektas „Stebuklingojo atvaizdo tapsmas: procesai ir reiškiniai“, kuriam vadovavo Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros instituto direktorė dr. Tojana Račiūnaitė. Taip pat tarp geriausiųjų paminėtas projektas „Vadovas po Lietuvos Didžiąją kunigaikštystę (vadovė dr. Aistė Paliušytė). Šiame projekte dalyvavo ir Dailėtyros instituto darbuotojai. 2014–2015 metų laikotarpiu VDA pasižymėjo sėkmingu Lietuvos mokslo tarybos remiamų projektų vykdymu. VDA teiktų paraiškų ir gauto finansavimo santykis yra vienas aukščiausių.

Mūsų inf.

Vilniaus dailės akademijos leidykla
Dominikonų g. 15, Vilnius 01131; el. p. *vidmantasj@inbox.lt*

Redaktorius
Vidmantas Jankauskas

VILNIAUS DAILĖS
AKADEMIJA

INFORMACINIS BIULETENIS Nr.1 (254) 2016 SAUSIS

SENATE

Sausio 20 d. posėdyje, pritarus dienotvarkei Senato pirmininkė Ieva Kuizinienė ir Rektorius Audrius Klimas pasveikino ir daktaro diplomus įteikė daktarėms Jolantai Bernotaitytei ir Rasai Antanavičiūtei. Po to svarstytas naujų studentų atstovų Senate tvirtinimas. Ieva Kuizinienė informavo, kad Studentų atstovybė išrinko 2 naujus atstovus į Senatą: Vladislavą Gremzą (naujas VDA SA prezidentas, Kultūros vadybos ir politikos II k.) ir Roką Petreikį (Kauno fakulteto atstovas vietoje Roko Jakubausko), kurie trumpai prisistatė. Naujieji Senato nariai patvirtinti.

Rektoriaus pavaduotojas ūkio reikalams Virgilijus Kireilis išsamiai pristatė 2016 m. VDA biudžetą. Rektorius Audrius Klimas informavo, kad iki Senato posėdžio buvo sušauktas Senato Strateginio planavimo ir ekonominių klausimų komiteto posėdis, kuriame buvo pritarta 2016 m. VDA biudžetui. Nutarta (vienbalsiai) pritarti ir teikti tvirtinti VDA Tarybai: 1. Biudžetinių lėšų paskirstymą pagal programas; 2. Programos 1.010 „Aukščiausios kvalifikacijos specialistų meninei ir mokslinei veiklai rengimas bei mokslinių tyrimų vykdymas“ sąmatą; 3. Programos 1. 02 „Studentų rėmimas ir jų kreditavimo sistemos plėtojimas“ sąmatą; 4. Nebiudžetinių lėšų sąmatą.

Senato Etikos komiteto pirmininkas prof. Rimvydas Kepežinskas pažymėjo, kad 2015-11-11 Nr. S-2015-4 Senato metu buvo pateikti keli Kauno fakulteto Vizualaus meno katedros darbuotojų dokumentai, kuriuos Senato nutarimu Nr. S-2015-4/20 buvo nutarta pateikti svarstyti VDA senato Etikos komisijai. Prof. R. Kepežinskas pažymėjo, kad posėdis įvyko ir Etikos komitetas pateikė išvadas ir rekomendacijas, kuriose primygtinai rekomendavo etines problemas spręsti vadovaujantis VDA Etikos kodekso nustatytomis akademinės etikos normomis, šiuo atveju pirmiausiai lojalumo VDA bendriesiems interesams principu, kuris remiasi kolegialumu, akademiniu solidarumu ir pagarba VDA ir jo bendruomenei, kurios viena iš raiškos formų – problemų sprendimo Akademijos viduje prioritetas. Nukentėjusieji pirmiausiai turėtų kreiptis į Etikos komitetą. Po to, negavus atsakymo, kreiptis į administraciją ir į rektorių. Jei sprendimai netenkintų ir po to, tada galima kreiptis į visas likusias instancijas. Labiausiai nuo šio konflikto nukentėjo visa VDA bendruomenė ir Akademijos prestižas. Praėjus metams po skandalo pradžios, kai situacija yra vieša ir toliau eskaluojama, Etikos komiteto išvados ar nuomonė neturi didelės prasmės, nes faktas yra įvykęs ir galima konstatuoti tik apgailėtinas pasekmes. Būtų neteisinga ir negarbinga šioje situacijoje kaltinti ar kitaip juodinti etikos būseną visoje VDA, nes faktai ir dokumentai, kuriais disponavo Etikos komitetas, yra tik 2015 metų, o kalbama apie jau seniai vykstantį ir progresuojantį procesą. R. Kepežinskas informavo, kad sprendžiant šią problemą buvo atlikti tam tikri veiksmai: 1) prof. P. Griušiui paskirta drausminė nuobauda; 2) pagal LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos vyriausiojo kontrolieriaus rekomendacijas papildytas VDA Etikos kodeksas. Nauja šio kodekso redakcija patvirtinta Senato 2015 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. S-2015-4/13; 3) Kauno fakultete įvykdyta restruktūrizacija.

Kauno fakulteto dekanas Jonas Audėjaitis išsamiai pakomentavo susidariusią situaciją, atliktus veiksmus ir, pritardamas rektoriaus įvykdytai fakulteto restruktūrizacijai, išreiškė viltį, kad situacija pagerės. Pasisakė Jonas Gasiūnas, Aušra Lisauskienė, Audrius Klimas, Eglė Ganda Bogdanienė, studentų atstovai Dovydas Abramavičius, Adelė Pukelytė. Nutarta pritarti Senato etikos komiteto išvadoms ir rekomendacijoms.

Prof. I. Kuizinienė supažindino su T. Baginsko prašymu suteikti jam profesoriaus emerito vardą. Audrius Klimas supažindino su Emeritūros komisijos posėdžio nutarimu, kuriame siūloma teikti Senatui prof. Tado Baginsko kandidatūrą VDA profesoriaus emerito vardui gauti. Slaptu balsavimu, kuriame dalyvavo 24 senato nariai, iš kurių 22 pasisakė už profesoriaus emerito vardo suteikimą prof. Tadui Baginskui (2 biuleteniai pripažinti negaliojančiais). Nutarta suteikti prof. Tadui Baginskui VDA profesoriaus emerito vardą.

V. Jankausko nuotr.

„Jauna Kauno tapyba“

Sausio mėnesį „Titaniko“ parodų salėse veikė Aušros Vaitkūnienės kuruota paroda „Jauna Kauno tapyba“, kurioje buvo pristatomi besimokantys ir jau tapybos studijas VDA Kauno fakultete baigę jaunieji tapytojai: Kristina Jatautaitė, Donara Manuk, Simona Lukoševičiūtė, Linas Jurčikonis, Rosanda Sorakaitė, Povilas Ramanauskas, Rasa Vilčinskaitė, Julija Jakilaitytė, Sigutė Dabulskytė, Julija Klevinskaitė-Gleixner, Ignas Gleixner, Giedrius Zaura, Ainė Jacytė, Leonidas Alekseiko, Daiva Jasukaitytė, Gintarė Marčiulynaitė, Donatas Vasiliauskas.

Apie parodą jos anotacijoje rašoma, kad ji „įsilieja į Lietuvos bei tarptautinį tapybos kontekstą, pateikia šiuolaikinės tapybos spektrą, kuri praturtinta naujomis technologijomis, netikėtais plastiniais sprendimais, socialinėmis ar labai individualiomis temomis. <...>Jaunieji tapytojai, pradėdami savo kūrybinį kelią, neišvengiamai tampa kultūros dalyviais. Juos supantis pasaulis – be galo įvairiapusiškas ir daugiareikšmis. Tapytojai, interpretuodami reiškinius bei dalykus, juos supranta prasminės sistemos kontekste. Taip atsiranda tikslo idėja. Jų veikla turi būti įprasminta ir kryptinga. Kalbant apie tapybą – ar tokia veikla yra kryptinga ir prasminga? Ar ji tobulėja ir progresuoja? O gal kaip tik nėra jokio progreso? Pagaliau, kaip kinta forma ir turinys? Tai klausimai, dėl kurių verta rengti parodas. Ruošiant parodą atsivėrė įdomūs pasikartojimai, išryškėjo kaita ir eksperimentavimas. Tai lyg motyvų ir formų laboratorija. Panašios temos jau buvo tyrinėtos pirmtakų, motyvai lyg ir matyti, tačiau nežymus pasikeitimas, formos krustelėjimas atveria naują raišką, suteikia kitą intonaciją ir emociją. Tiems pasikeitimams lemtingi yra dažų panaudojimo ir tapymo būdai bei paviršiai. Jei žiūrime šį tapybos tarpsnį, atsekame nuoseklią raidą ir jos visumą. Ji yra išlaikiusi „gyvybės syvus“, jos vitališkumą palaiko ne tik struktūros ir formos, bet ir motyvai. Atrodo, kai kas nuo daugkartinio naudojimo turėtų išsikvėpti, tačiau kažkokiu stebuklingu būdu vėl atgyja ir randa savo tęstinumą pasikartojimuose...“ *Mūsų inf.*

Parodos „Jauna Kauno tapyba“ fragmentas

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS KRONIKA

Iš parodos „Dizaino procesai“

Sausis

5–8 d. Tradicinė Skulptūros katedros žiemos semestro darbų paroda-peržiūros.
5 d. Nacionalinėje dailės galerijoje pristatoma VDA leidyklos knyga „Birutė Stulgaitė. grýna“
6 d. Mizgirių gintaro muziejuje pristatoma VDA leidyklos knyga „Amber“
7 d. „Titaniko“ parodų salėse atidaroma paroda „Jauna Kauno tapyba“
15 d. Galerijoje „Argentum“ atidaroma amerikiečių menininkės Lisos Vershbow juvelyrikos paroda „Netikėti susitikimai“
18 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma pirmojo ir antrojo kurso Dizaino magistrantūros studentų paroda „Dizaino procesai“.
19 d. Galerijoje „Artifex“ atidaroma tekstilininkės Linos Bartkutės paroda „Klajoklio būvis“
19 d. VDA Kauno fakultete atidaroma Architektūros katedros doc. Zigmo Brazausko studentų paroda „Kompozicija. In memoriam“
20 d. „Titaniko“ parodų salėje vyksta diskusija „Ar jauna=nauja?“
20 d. Senato posėdis
20 d. Ekspozicinėje erdvėje „5 Malūnai“ atidaroma VDA *Erasmus* mainų programos studento iš Slovakijos Stanislavo Krajči personalinė grafikos darbų paroda „Satellite“.
29 d. VDA dalyvauja Kaune vykstančioje „Aukštųjų mokyklų mugėje“

Birutės Stulgaitės albumo „grýna“ pristatymas

AKADEMIJOS ŽMONĖS

Piešimo katedros docentas Viktoras Bakšys

Grafikos katedros profesorius Rimvydas Kepežinskas
V. Jankausko nuotraukos

Keramikos katedros lauko ekspozicijoje veikia Sanver Özgüveno (Turkija) paroda „Laikas ir žodžai“

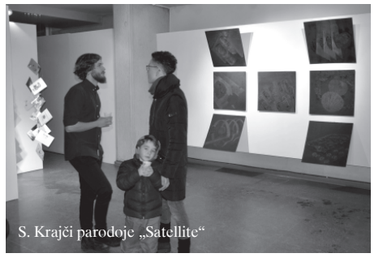
S. Krajči parodoje „Satellite“

Vyksta diskusija „Ar jauna = nauja?“

Architektūros katedros paroda Naujuosiuose rūmuose
M. Iršėno ir V. Jankausko nuotraukos

NAUJA MENOTYROS DAKTARĖ

Rasa Antanavičiūtė

Menotyrininkė ir kultūros vadybininkė gimė 1972 m. Vilniuje. 1997 m. baigė dailėtyros bakalauro studijas Vilniaus dailės akademijoje, 2000 m. – dailėtyros magistro studijas Vilniaus dailės akademijoje. Nuo 2011 m. dirba VDA Nidos meno kolonijoje.

NAUJA MENO DAKTARĖ

Rūta Būtėnaitė

Tekstilės dizainerė. Gimė 1974 m. Vilniuje. 1992–1998 m. studijavo VDA Tekstilės katedroje, įgijo bakalauro ir magistro laipsnius. 2003–2005 m. studijavo meno aspirantūroje, įgijo meno licenciato laipsnis. 2014–2015 m. studijavo tęstinės formos VDA dizaino krypties doktorantūroje meno licenciatams. 1996–2000 m. Lietuvos nacionalinio muziejaus Informacijos ir parodų skyriaus vedėja, ekspozicijos dizainerė. Nuo 2000 m. dėsto VDA Tekstilės katedroje, nuo 2012 m. VDA Tekstilės katedros docentė. 2000–2005 m. AB „Kilimai“ vyr. dailininkė. 2005–2011 m. UAB „Lentvario kilimai“ dizainerė. 2012–2014 m. UAB „Fashion colours/ BOTEH kilimai“ meno vadovė. Nuo 2015 m. Rūtos Būtėnaitės kilimų dizaino studijos savininkė ir dizainerė. Nuo 2000 m. Lietuvos dailininkų sąjungos Tekstilės sekcijos narė. Nuo 2015 m. Lietuvos dizaino forumo narė.

gėdama nuspėjamą simbolio viziją, bandau įtinkinti prof. Juozą Kėdainį: „Galiu padaryti geriau“… Bet profesorius nesutinka… Galbūt, gerai pažindamas visą tuometinę monumentalių skulptūrų statymo klampią realybę, nepasitiki mano „žaliais“ norais… Tuomet išdrįstu nuvažiuoti į Kauną pas miesto vyr. dailininką ir įtikinti jį – užsakyti stumbro skulptūrą sukurti naujai – „galiu padaryti geriau“. Įtikinu… Sutinka užsakovų pasirašytus dokumentus išsiųsti į Vilnių per keletą dienų. Tada aplankau profesorių J. Kėdainį, būsimoje Vienybės aikštėje lipdantį reljefą „Darbas“, bet jau nebeprasitariu apie savo pradėtus žygius…

Grįžusi į Vilnių laukiu nesulaukiu atsiunčiamo užsakymo „Stumbrui“… Vėl skambinu vyr. dailininkui… Atsako man – J. Kėdainis užprotestavęs, kad daryčiau naują darbą, turiu statyti diplominį… Dar kartą įtikinu… „galiu padaryti geriau“... Tas mano noras „geriau“ kainavo man 10 metų – „devynis pragarus“… Bet tai buvo tikras valios ir ištvermės maratonas, ir skulptorės–monumentalistės krikštas.

Per metus sukūrusi naują „Stumbro“ variantą, Meno Tarybos išvakarėse prie Dailės instituto susitinku prof. Juozą Kėdainį. Klausiama ką kuriu, prasitariu apie naują „Stumbro“ modelį, kurį sekančią dieną rodysiu Meno Taryboje… Toji mano išpažintis suerzina profesorių:

– Žinai, palik dar ten vietos Kipro Petrausko paminklui.

Apie tai jis kalbėsiąs su Meno Tarybos pirmininku Gediminu Jokūboniu…

Kitą dieną, Meno Tarybos posėdžio metu „Stumbro“ naujam modelio sprendimui pritariama, bet … reikia keisti skulptūros pastatymo vietą… Nebeplėtosiu šios temos, nes „Stumbrui“ reikėtų skirti visą memuarų tomą… Per 10 metų buvo triskart atšauktas užsakymas, keturiskart pakeista vieta ir architektai… Darbą beužbaigiant, likus mėnesiui iki galutinio Meno Tarybos posėdžio, buvo duotas įsakymas „griauti, apmokėti, išmesti“… arba dovanoti lenkams… Bet „žaidimo ir apžaidimo meno“ iš kombinato „Dailė“ valdininkijos, jų pačių stiliumi „apžaisti“ juos pačius, jau buvau pramokusi.

Kelias vizijos link ir mano pirmas darbas visuomeninei erdvei sutapo su Kauno įvykiais, Kalantos žūtimi, uždrausta heraldika… su kombinato „Dailė“ valdininkijos ir aukštosios partinės valdžios baimėmis bei draudimais. Vis tik, tiesos dėlei, reikia pripažinti, kad be tuometinio Kauno miesto pirmojo partijos sekretoriaus Vladislovo Mikučiausko politinės drąsos ir diplomatijos – nei G. Jokūbonio paminklas Maironiui, nei D. Matulaitės „Stumbras“, o vėliau ir „Lazdynų Pelėda“ Vilniuje nebūtų buvę pastatyti… Bet tai jau atskira tema…

1979 metais „Stumbras“ pastatytas Kauno Ąžuolyne. Be būtinų tuomet Maskvos kultūros ministerijos leidimų atliedintas Talino liejykloje tiksliuoju liejimu iš bronzos, naudojamos aviacijoje (estai tą sugebėjo net sovietmečiu). Dabar mano Mokytojas vėl didžiavosi manimi…

Kai kažkada, vos pabaigusi Dailės institutą, užsukau į Užupio bažnytėlėje tuo metu buvusias kombinato „Dailė“ skulptūros dirbtuves, aptikau bedirbančią labai talentingą skulptorę Nijolę Gaigalaitę. Pastebėjusi artrito išsukinėtas jos rankas, pažadėjau sau … nepasiduoti tam „kažkam“, … kad ši profesija sudarkytų mano rankų sąnarius ir smegenis.

„Stumbro“ pusiaukelėje supratau, kad vystant darbą miesto simbolio link reikalinga kitokia formos stilizacija, kad kūriniui didybę suteikia ne paradinė forsuota eneregija, o savaiminė… iš nuostabos kylanti… Kūrinio galia randasi iš įsiklausymo į savąjį laiką, iš bundančios asmenybės maišto… Arba – taikos, kuria spindi prof. Juozo Kėdainio „Arklininkas“ ir „Kalvis“, ir tėvas, apkabinęs arklį arimuose.

Vytautas Nasvytis

1928 04 08 – 2016 01 08

Palydėjome Anapilin vieną mūsų moderniosios architektūros lyderių, Inteligentą iš didžiosios raidės, architektą Vytautą Nasvytį. Jį prisimenant neužtenka išvardyti kartu su broliu Algimantu sukurtus projektus, reikšmingus visuomeninius pastatus („Neringos“ restoranas, Centrinis paštas, dab. Lietuvos Respublikos seimas, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, „Lietuvos“ viešbutis), bet kartu būtina nušviesti ir laiko situaciją, šių įžymių architektų vaikystę, jų šeimą, tą aplinką, kurioje formavosi Vytauto meninė pasaulėjauta, intelektas.

Gali kilti klausimas – kur slypi asmens prigimties, būdo šaknys? Manyčiau, kad pirmiausia šeimoje. Kazimiero ir Elenos Nasvyčių šeimoje augo broliai dvyniai, būsimieji architektai, ir vyresnioji sesuo Undinė, vėliau žymi Lietuvos radijo diktorė. Tėvas Kazimieras studijavo mediciną Berlyne, Humboldtų universitete, grįžęs į Lietuvą paskirtas dirbti Lietuvos kariuomenėje karo gydytoju, jam suteiktas pulkininko laipsnis. Kazimiero Nasvyčio šeima gyveno pasiturinčiai, tėvai daug dėmesio ir nemažai lėšų skyrė vaikų auklėjimui, elgesio kultūrai bei etiketui. Prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, Lietuvoje – pirmoji sovietų okupacija. Pulkininką Kazimierą Nasvytį areštavo 1941 metais, vos savaitei likus iki karo pradžios Lietuvoje. Jis buvo nuteistas ir išsiųstas į Sibirą. Nasvyčių šeima išardyta – tėvas lageryje, motina su vaikais glaudžiasi pas pažįstamus. Nasvyčių šeimos likimai – tai mūsų inteligentijos pokario istorija.

Pokariu (1946–1952 m.) broliai Nasvyčiai studijavo architektūrą Valstybiniame dailės institute (dab. Vilniaus dailės akademija), jau studijų metu išryškėjo jų neeiliniai gabumai. Broliai išsiskyrė ne tik geru mokymusi, bet ir elegantiška išvaizda, buvo vienas į kitą labai panašūs, dėstytojai ir studentai juos sunkokai atskirdavo. Bestudijuodami jie aktyviai sportavo, buvo estafetės bėgimo rungties Lietuvos čempionai, žaidė krepšinį (bendroje instituto ir Konservatorijos krepšinio komandoje, be Nasvyčių, žaidė ir Saulius Sondeckis, centro puolėjas). Nasvyčiams ketverius metus architektūrinį projektavimą dėstė jaunas dėstytojas Simonas Ramunis, stipriai paveikęs besiformuojantį jo mokinių požiūrį į architektūrą, diegė modernizuotoms lietuvių liaudies architektūros formoms būdingą saikingumą, detalių preciziką išbaigtumą. Dar studijuodami ir tik baigę institutą, Nasvyčiai kartu su savo mokytoju įgyvendino keletą originalių interjerų naudodami stilizuotas liaudies architektūros formas.

Vytautas Nasvytis, kaip gabus studentas, tik baigęs institutą, 1953 m. buvo pakviestas dėstyti. Likimas lėmė, kad daugiau kaip keturis dešimtmečius teko kartu su Vytautu dėstyti projektavimą Architektūros katedroje, dar arčiau jį pažinti. Jo didelė kūrybinė patirtis, erudicija, inteligencija, tolerancija – tai asmeninės savybės, kurios žavėjo studentus, jis buvo bene mylimiausias ir gerbiamiausias dėstytojas, visada geros nuotaikos, lengvai bendraujantis. 1979 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. Lietuvai atgavus valstybingumą, jis renkamas VDA Architektūros katedros vedėju.

Profesorius buvo VDA senato ir tarybos narys. Jam buvo suteikti Nusipelniusio meno veikėjo, Liaudies architekto garbės vardai, 1998 m. Vytautas apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinu, už išskirtinus nuopelnus architektūrai – auksiniu „Architektūros riterio“ ordinu.

Žymus kūrėjas, architektas, dailininkas Vytautas Nasvytis baigė savo žemės kelionę, bet liko jo sukurti pastatai, jų interjerai, kurie ilgai žavės mus ir ateities kartas.

Prof. Algimantas Mačiulis

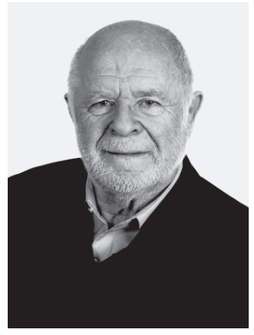

Juozas Burneika

1929 05 13 – 2016 01 27

Juozas Burneika gimė 1929 m. gegužės 13 d. Alytaus rajono Tamuliškių kaime. 1955 m. baigė LTSR valstybinį dailės institutą, nuo 1957 m. buvo Dailininkų sąjungos narys. Sukūrė mažosios plastikos darbų, reljefų, memorialinės monumentikos objektų, premijuotas už Pirčiupio ir Panerių monumentų projektus. Už monumentą Vilniaus Antakalnio karių kapinėse 1986 m. yra pelnęs valstybinę premiją. Architektūrinio dizaino srityje pagal J. Burneikos projektus sukurta Lietuvos telekomo pastato siena (Islandijos g. Vilniuje), pastatyta daug gyvenamųjų namų balkonų ekranų Viniuje, Elektrėnuose, Visagine ir kitur.

1961–2005 m. J. Burneika dirbo Vilniaus dailės akademijos Dizaino katedroje. Jis buvo vienas pirmųjų katedros dėstytojų, prisidėjo prie jos kūrimo. J. Burneikai buvo patikėtas įvadinis, programinis skulptūrinės formos kursai, propedeutikos programos, į kurį jėjo architektonika, skulptūra, grafika, spalvotyra, bionika ir kiti dalykai, rengimas. Ilgai propedeutiką dėstęs ir jį kūręs J. Burneika pedagoginę patirtį apibendrino vadovėlyje „Forma, kompozicija, dizainas: Studijuojantiems dizainą“.

kolega pedagogas, pensininkas, to paties Žirmūnų rajono gyventojas Algimantas Mačiulis. Beveik 63 metus besiblaškant ribotų galimybių, bet artimų interesų erdvėje, natūraliai tenka įvairiausiomis progomis susitikti ir net įvairiai bendradarbiauti... Čia aš paminėjau tik pagrindines buvusias bendrų interesų erdves, nes Algimantas turbūt nemėgsta, kada ne jis, o kiti ilgai apie ką nors kalba... Reikės paklausti ...

Kam tada daug rašyti? Tai beveik tas pats, kaip ilgai kalbėti. Bet kodėl tada pats Algimantas savo prisiminimuose „PERMAININGI METAI“ taip detaliai aprašo savo ir kitų gyvenimus, kad aš dažnai atsivertęs jo knygą galiu pasitikrinti viską apie savo kūrybinę veiklą, galiu surasti ne tik savo biografijos duomenis, bet ir sužinoti savo senelės ir jos aštuoniolikos vaikų likimą? Todėl savo rašinyje, nekonkuruodamas su visažiniais rašto autoritetais, savo programiniame veikale ne perdaug ryškiu ir ambicingu pavadinimu „TrečiaSTomaS“ pateikiu tik glaustą, mano manymu būtiną informaciją, nurodydamas šaltinius kur ją galima pasipildyti. Minėto kolegos A. Mačiulio parašytos knygos geriausiai tam pasitarnauja... Jis pats tikriausias ENCIKLOPEDISTAS tarp architektų, jau nuo 1998 metų yra „Visuotinės lietuvių enciklopedijos“ Mokslinės redakcinės tarybos narys. Man atrodo, kad pats Algimantas rado savo tikrąjį užsiėmimą, o jo sukurti architektūriniai objektai tampa puikiausia iliustracine medžiaga, tačiau anot taikliaus F. Nietzsche'ės pastebėjimo tik „atspausdinta mintis ar žodis, tampa nemirtingais“ (Taip kalbėjo Zaratustra).

O dabar, kaip rašo apie mane:

„Vytautas Brėdikis mano studijų Vilniaus dailės institute metu (1980–1985 m.) buvo vienas autoritetingiausių ir labiausiai studentų mėgstamų Architektūros (Interjero ir įrangos) katedros profesorių. Pedantiškas, bet ne „sausas“, priekabus, bet linksmas, žvelgiantis į architektūrą filosofiškai ir kartu praktiškai, jis mėgo studentus paskatinti, paprovokuoti. Koreguodamas darbus pasakydavo tik dalį klaidų, kitas tekdavo rasti patiems. Tolerantiškai išklausydavo argumentus, kūrybinių sprendimų pagrindimą, kai nesutikdavo, abejodavo, matydavome iš profesoriaus besikilnojančių veršlių antakių, atsirandančios paslaptingos šypsenėlės. Neskubėdavo kritikuoti, primesti savo nuomonės, leisdavo studentui savarankiškai atrasti Architektūros (gal ir žinomas) meno ir amato tiesas. Brėdikio reiklumas sau, dėmesys visumai ir detalei skatino pasitempti. Profesorius tikėjo studentais, mylėjo juos ir kėlė aukštus kokybės reikalavimus, kurių mums tik kartais pavykdavo pasiekti.

Pamenu linksmą epizodą, kai artėjo galutinio atsiskaitymo terminas (peržiūros), pastebėjome, kad V. Brėdikis ramiai koreguoja darbus (*nukelta į 6 psl.*),

Dalia Matulaitė

„Galiu padaryti geriau…“

Prof. Juozui Kėdainiui atminti

Kai po daugelio metų vėl susitikusi su savo Mokytojo prof. Juozo Kėdainio darbais kukliose Velnių muziejaus salėse išeinu į gruodžio nakties lietų, … pracinu pro tamsoje skendinčią Kauno Vienybės aikštę, pro čia tebestovinčias stelas, kadaise žymėjusias „Didžiojo tautų vado“ aikštės ribas… Blausiais K. Donelaičio gatvės žibintų atšvaistais lietuje raibuliuojantys granito paviršiai priminė man, kad čia buvau, kai šios stelos dar tik buvo kuriamos… Prieš 46 metus šioje aikštėje stovėjo milžiniškas laikinas angaras su lipdomomis iš molio trimis stelomis: Kazio Švažo „Kova“, Roberto Antinio „Taika“ ir Juozo Kėdainio „Darbas“, turėjusiomis tapti prasminiais aikštės akompanimentais. Ten pat Napoleonas Petrulis lipdė „Vado“ monumentą…

1969 metų rudenį atvažiavau į Kauną susitikti su miesto vyriausiuoju dailininku (tose pareigybėse dirbdavo architektai) dėl tų pačių metų vasarą apginto diplominio darbo „Stumbras“ statybos Kauno mieste (diplominio darbo vadovas prof. Juozas Kėdainis). Bet apie viską iš eilės…

Man studijuojant Dailės institute, paskutiniame kurse prof. J. Kėdainis atnešė Kauno miesto sodo prie Muzikinio teatro planelį… Neva pasitaręs su katedra – siūlyti Matulaitei pagalvoti apie vietą diplominiam darbui. Miesto sodo gilumoje aptikusi nedidelę pilaitę pagalvojau apie stumbrą, tuometinį Kauno miesto simbolį…

Vos pradėjusi piešti stumbrus Kauno zoologijos sode, o vėliau – šalia Panevėžio esančiame Ramygalos stumbryne, su nuostaba suvokiau aptikusi įdomią, bet daug pasiruošimo reikalaujančią temą. Reikėjo imtis ne tik savarankiškai studijuoti žvėrių anatomiją, … piešiniu ir lipdomais eskizais įvaldyti to ypatingo žvėries būvį, pavidalą, eigastį, … įgyti natūros abstrahavimo patirtį,… bet ir gebėti plastinei struktūrai suteikti prasmę…

Su užsidegimu įsitraukusi į stumbro studijas, pati nepastebėjau kaip įsijaučiau į laukinės galybės hipnotizuojančią išraišką ir … nė neįtariau – į poli-

Po Juozo Kėdainio parodos atidarymo Kupiškio etnografijos muziejuje. 2015 12 11

tines potekstes, … kurias esant mano eskizuose labai greitai įžvelgė Skulptūros katedros profesūra… Nors diplominio darbo temai jau buvo pritarta, sulaukiau griežtos katedros vedėjo Konstantino Bogdano pastabos, kad „Stumbru“ sprendžianti valstybingumo klausimus… Vienas po kito sekė Skulptūros katedros profesorių ir Mokslo Tarybos komisijos vizitai į diplominiam darbui skirtą studiją P. Cvirkos gatvėje (dabar Jasinskio g.). Nors jaučiau prof. Juozo Kėdainio tylų palaikymą, bet artėjo pavasaris, o vykdyti diplominį darbą nebuvo leidžiama… Penkis metus Vilniaus dailės institute prabuvau tylia Pelene, bet auganti įtampa privertė gintis „tiesos išsisakymais“… apie skulptūros kompozicijos dėstymo abejotiną kokybę, … apie neformuluojamą erdvinio meno struktūros pažinimo problematiką, … architektūros pagrindų skulptoriams dėstymo būtinybę… Mano studijos VDI grėsė užsibaigti be diplomo…

Tačiau netikėtai visi įvykiai pasisuko kita kryptimi… Konstantinas Bogdanas su reikalais išvyksta į Maskvą, o tuo metu iš Italijos tik ką sugrįžęs Gediminas Jokūbonis sukviestame katedros posėdyje perima iniciatyvą… Elegantiškas, šmaikštaujantis, ta pačia nuotaika užkrečia paniurusius katedros kolegas… Viskas gerai! Skulptūrą galima didinti!…

Po savaitės Konstantinas Bogdanas grįžta iš Maskvos ir vėl skubiai sukviečia katedrą „Stumbro“ darbo modeliui įvertinti… Vėl susirenka elegantiškieji mano būsimieji kolegos – katedros profesoriai… Į K. Bogdano paraginimą: „Kalbėkite, kalbėkite…“, G. Jokūbonis žaismingai ironizuodamas atsako: „Kalba, kas dar nekalbėjo praėjusiame posėdyje…“ „Tegul, … įsileiskime į didinimą“, – napatenkintas ištaria prof. Konstantinas. Ir jau niekas iš profesorių nebesirįžta stabdyti diplominio darbo vykdymo…

Iki gynimo buvo likusios 103 dienos. Su meistro pagalba reikėjo atsigabenti sukamą stalą, spėti pasigaminti karkasus, užsikrėsti molį ir, ant studijos grindų išsiklojus piešinius, suvaldyti gaivalingą žvėrį. Jėgų teikė dar vienas pomėgis… Per dieną užsidariusi studijoje prie molio kalno, turėjusio tapti skulptūra, – kiekvieną pavakarę mamos dovanotu motociklu JAWA išvažiuodavau į pavasariu bundančią gamtą, sukdavau ratus aplink Vilnių, į Trakus, iki Pirčiupio Motinos, miškų keliais ir paežerių takeliais…

Paskutiniame kurse buvome trys studentai: Vidmantas Stanelis – sukūręs labai dvasingą paminklą Adomui Mickevičiui, Adolfas Stašys – bent dvylika metų už mane vyresnis, iki studijų buvęs Rokiškio rajkomo partsekretorius – mažų gabaritų reljefą „revoliucine tema“ ir Dalia Matulaitė – „Stumbrą“ Kauno miestui.

Referentu diplominių darbų gynimui prof. Juozas Kėdainis pakviečia Vytautą Mačiuiką. Herojiškai artistiškos laikysenos, oratoriaus kalbos dovana apdovanotas skulptorius, poetas, rašytojas… Nebepakartočiau nei vieno jo sakyto žodžio, bet toji kalba buvusi tokia įspūdinga, kad diplominių darbų gynimo komisijai vadovavęs profesorius iš Rygos meno akademijos, o ir komisija „Stumbrą“ įvertina „labai gerai“…

Bet tai tik „Stumbro epopėjos“ pradžia. Po kelių dienų į studiją prof. Juozas Kėdainis atveda delegaciją asmenų, kurių svarbos negalėjau net įvertinti… Supratau buvus tarpe jų tuometinį Kauno miesto vyr. dailininką, o taip pat Vilniaus kombinato „Dailė“ direktorių V. Zaranką. Taip man dar nieko meno vadyboje nesusivokiant, profesorius J. Kėdainis pradeda mano diplominio darbo pastatymo iniciatyvas.

Bet čia įsijungia mano „bet“… Diplominis darbas sukrėstas iš molio per tris mėnesius… Suvokiu – „galiu padaryti geriau“… Sukaupusi gausybę stumbro piešinių, aptikusi lietuvių liaudies medinės skulptūros tūrių slinkčių ir ritmikos principus, mintyse re-

Vytautas Brėdikis

SUGRĮŽIMAS Į VILNIAUS DAILĖS INSTITUTĄ

Iš spaudai rengiamos knygos „TrečiaSTomas“

(Tęsinys. Pradžia Nr.249)

Pasiliko tik atsakingos pareigos ir galimybė priimti dažnai pačius nemaloniausius sprendimus!

Viskas vyko pirmą kartą – buvau išrinktas, bet nepaskirtas rektorium, buvo užmegzti pirmieji ryšiai su užsienio aukštosiomis mokyklomis, atstatytas Vilniaus dailės akademijos statusas, paruoštas ir patvirtintas Akademijos statutas ir pan. Tai buvo nenutrūkstamų ieškojimų ir permainų metai. Viskas tada buvo svarbu ir reikšminga. Tačiau reikšmingiausias ir maloniausias įvykis tikriausiai buvo 1993 metais pažymėtas Aukštosios dailės mokyklos 200 metų įkūrimo jubiliejus.

Vilniaus dailės instituto pedagogai Gegužės 1-osios demonstracijoje. Apie 1980

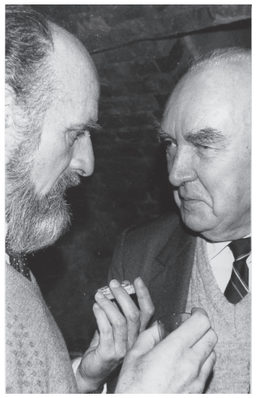

Su tapytoju Algirdu Petruliu

Kaip dabar prisimenu, būdamas Rektorium realiai jaučiau Alberto Einšteino reliatyvumo teorijos tiesioginį poveikį... *„jesli ty, s goloj žopoj siadeš na razkalionuju plytu tol'ko na odin mig..., on tebe pokažetsia celoj viečnostju!...* (populiarus, viską žinančio kirpėjo paaiškinimas klientui)

Tada atrodė, kad jeigu aš būčiau sėdėjęs ne ant Dailės akademijos Rektoriaus kėdės, o sėdėjęs KITUR ir ne ant kėdės, o ant suolo, tai tuos 5 metus man būtų užskaitę kaip 10 ...

Nelinksma konstatuoti, kad per aktyvios visuomeninės veiklos laikotarpį (1981–1993), kada priimant sprendimus reikėdavo vadovautis ne emocijomis, o blaiviu protu ir atvirai, visiems girdint, pareikšti savo nuomonę, dažnai įsivyraudavo kurti tyla... Patogiau patylėti, nors buvo kviečiami, kad pakalbėtų... Kam rizikuoti...?

Nebuvo nei vieno atvejo, kad kas nors būtų pavydėjęs priimamų klaidingų sprendimų ir atsakomybės...

Tačiau praėjus penkeriems metams ir sumažėjus atmosferos slėgiui, vėl tapau normaliu profesoriumi, dirbančiu Architektūros katedroje... Vėl kartu su V. Čekanausku dėsčiau trečiam kursui (tik skirtingose grupėse) projektavimo dalyką...

1994 metų rudenį prasideda vėl naujas, „BAIGIAMASIS“ pedagogo karjeros periodas. Katedroje buvo nutarta architektūrinės kompozicijos dalyką dėstyti ne tik pirmame, bet ir vyresniuose kursuose, tik kitame daug sudėtingesnių uždavinių sprendimo lygmenyje. Kompozicijos paskaitos nuo antro iki ketvirto kurso turėjo vykti kaip „architektūrinės estetikos“ kurso dalis, susidedanti iš teorinių ir praktinių užsiėmimų, ir kryptingai orientuota į kursinio projektavimo uždavinius.

Man buvo patikėtas trečias kursas su kuriuo rudens semestre pagal programą teko analizuoti architektūrinės erdvės formavimo, erdvės funkcijos ir emocinio poveikio klausimus, aptarti architektūrinėje kompozicijoje nau-

Tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų rektorių. Apie 1993

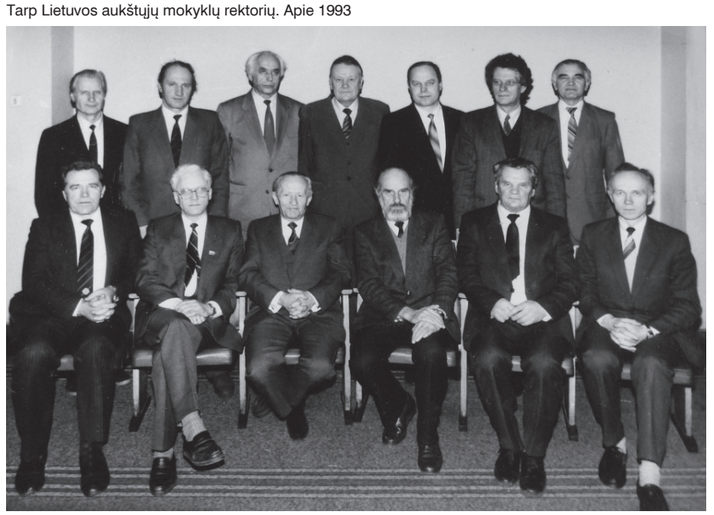

dojamas tektoniškas formas. Pavasario semestre tam pačiam kursui pradėjau dėstyti taikomosios fotografijos discipliną.

Tuo tarpu Respublikos valdžia, laiku pastebėjusi dirbančiųjų pensininkų agresyvius veiksmus, keliančius grėsmę valstybės iždui, ėmėsi gelbėjimo operacijų. Visiems kaltiesiems, neatsisakiusiems darbo, paliko tik bazinę pensiją ir desertui pateikusi autorines sutartis laikinai išgelbėjo valstybę. Man, kaip ir daugumai Akademijos kūrybinių darbuotojų, pavyko laiku sudaryti autorinę sutartį ir išsigelbėti iš gelbėtojų globos... Bet, pasirodo, tik laikinai.

Skirtingai nei Respublikoje, įvykiai klostėsi Dailės akademijos Naujųjų rūmų ketvirtame aukšte. Architektūrinės kompozicijos kurso PROGRAMA per kelerius metus sprendžiamų problemų požiūriu „susikratė“ ir pasikeitė struktūriškai...

Tas pats įvyko ir su fotografijos disciplina. O dar po kelerių metų įdėtos pastangos įgavo jau išbaigtą metodinių mokymo priemonių pavidalą... Bet ateina laikas ir tenka prisiminti žaismingai sparnuotą ir žavesingai Valdžios veiklai tinkantį „kubilų“ gamintojų posakį: „pažiūrėsim, kaip dugną dėsim“. Valdžia, savo laiku autorinę sutartį pateikusi kaip desertą kultūros darbuotojams, suprato, kad norint išsigelbėti nuo kritikos reikia pirmiausia gelbėtis nuo kultūros! Ta proga buvo pagamintas dugnas – sukurptas įstatymas, pagal kurį neapsimoka sudarinėti autorinių sutarčių, nes jos darosi nuostolingos moraliai ir neekologiškos atskirai, bet dar neaišku, kaip būtų bendrai, nes vis tiek kaip nors turėtų būti, bet apie tai tik tada, kada pasirodys pojstatyminiai aktai... KOKS TAS GYVENIMAS ŽAVUS – DEGTINĖ, PIVO arba ALUS...

Laiku supratusi Akademijos ir Architektūros valdžia pasiūlė Akademijos Senatui pasielgti nuolankiai ir teisingai, tai yra pavadinti mane mįslingu tituluotu Emeritu ir už nuopelnus Akademijai skirti emerito stipendiją, su ypatingos pagarbos būtina sąlyga, kad tik nesirodyčiau Akademijoje. *KRASOTA SEVIERNAJA!!!* „Sena, kreiva karvė nebeduoda pieno, pasakysiu piemeniui, kad neduotų šieno“

Tokia forma „IŠĖJAU“ (į nuolatinę atsargą – pakeičiau adresą) ir esu teisėtas profesorius emeritas. Paprasčiau ir tiksliau: VB – PVO (*profesor v otstavke*)

„ŽAVINGI PRISIMINIMAI“

Ta proga prisiminiau prie bolševikų skambėjusios pompastiškos dainos *„moij adress ne dom i ne ulica, moij adress Sovietskij Sojuz*“. Arba gatve lėtai žygiuojančio dūdų orkestro ir grojančio maršą, žodžius: „*Tu – 104, horošij samoliot, Tu –104 horošij samoliot, beregite vremia, beregite vremia …*“

Ne A. Mačiulis apie mane, bet aš apie Jį...

Apie mane daugiausia rašė ir dar žada rašyti – studijų draugas, tos pačios Architektų sąjungos narys,